

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فارسی

سال دوم دورهٔ راه‌سنمایی تحصیلی

مرحلهٔ دوم تعلیمات عمومی

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب : فارسی دوم راهنمایی - ۱۱۵

شواری برنامه‌ریزی : فریدون اکبری شیلدره‌ای، سیدرضا باقریان موحد، دکتر محمدرضا ترکی، دکتر سپیده خلیلی، میترا دانشور، دکتر

حسن ذوالفقاری، مینو رحیمی، رضا رهگذر (سرشار)، مرجان سجودی، مسعود سلیمانی، دکتر محمدرضا

سنگری، دکتر مریم سیف‌نراقی، نادره شاه‌آبادی، حجت‌الاسلام علیرضا صادقی میاب، دکتر سیدبهنام

علوی مقدم، دکتر حسین فقیهی، دکتر حسین قاسم پورمقدم، جواد محقق و دکتر شهین نعمت‌زاده

مؤلفان : فریدون اکبری شیلدره‌ای، دکتر محمدرضا سنگری، دکتر سیدبهنام علوی مقدم، دکتر حسین قاسم پورمقدم و دکتر حسنعلی محمدی

با همکاری سرگروه‌های آموزشی زبان و ادبیات فارسی راهنمایی استان‌ها

ویراستار : سیداکبر میرجعفری

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت : www.chap.sch.ir

طراح خط رایانه‌ای : کامران انصاری

صفحه‌آرا : مریم نصرتی

طراح جلد : مریم کیوان

ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

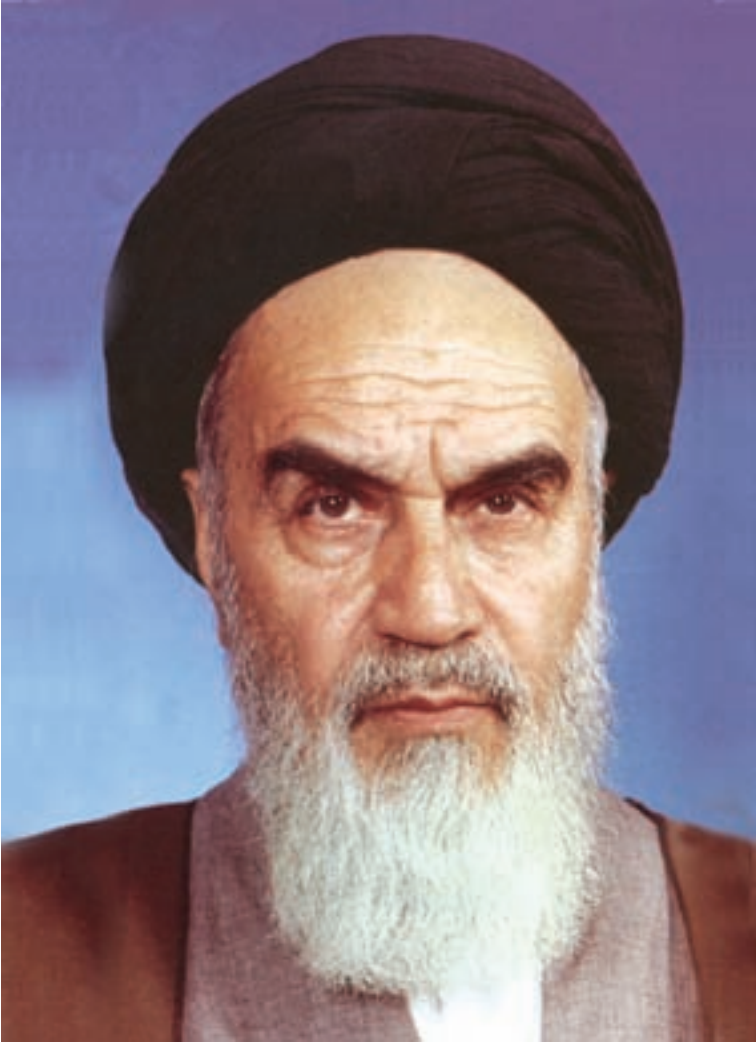
تلفن : ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۱۳۴۴۵/۶۸۴

چاپ‌خانه : شرکت افست «سهامی عام»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ پنجم ۱۳۹۱

حق چاپ محفوظ است

شابک ۹۶۴-۰۵-۱۵۷۵-۲ - ISBN 964-05-1575-2

فرزندان عزیزم، امید است با نشاط و خرمی درس هایتان را خوب بخوانید و در همان حال، به وظایف اسلامی که انسان‌ها را می‌سازد، عمل کنید و اخلاق خود را نیکو کنید و اطاعت و خدمت پدران و مادراتان را غنیمت شمارید.
امام خمینی (ره)

فهرست مطالب

.....	مقدمه
۱	ستایش :
۲	بهترین سرآغاز
فصل اول : اسلام و انقلاب اسلامی	
۴	درس اول : انقلاب اسلامی، تولدی دیگر
۱۱	درس دوم : شه مردان
۱۶	درس سوم : چشمان مادر بزرگ
۲۴	شعرخوانی : یاد حسین (ع).....
۲۵	حکایت : همدلی و اتحاد.....
فصل دوم : علم و فرهنگ	
۲۷	درس چهارم : خردمندی، دریای خرد
۳۲	درس پنجم : آداب و فرهنگ ایرانیان
۴۱	درس ششم : فروغ دانایی
۴۶	روان خوانی : شوق آموختن
فصل سوم : زیبایی آفرینش	
۵۲	درس هفتم : معرفت کردگار
۵۹	درس هشتم : نگارنده‌ی زیبا، صورتگر ماهر
۶۴	شعرخوانی : امید وصل.....
۶۵	حکایت : به خدا چه بگویم؟.....
فصل چهارم : شکفتن	
۶۷	درس نهم : سرمایه‌ی خویان
۷۱	درس دهم : درس آزاد
۷۴	درس یازدهم : سَفَر شکفتن.....
۸۰	آداب مطالعه (۱)
۸۱	روان خوانی : جوانه و سنگ.....

فصل پنجم: اخلاق و زندگی

- ۸۸ درس دوازدهم: پند پدر
- ۹۱ درس سیزدهم: اخلاق نیکان، اخلاق رایانه‌ای
- ۹۸ درس چهاردهم: آزادگی
- ۱۰۲ شعرخوانی: راز ماندگاری
- ۱۰۳ حکایت: نام خوش بو

فصل ششم: نام‌ها و یادها

- ۱۰۵ درس پانزدهم: نوجوان باهوش، آشیززاده‌ی وزیر، گریه‌ی امیر
- ۱۱۴ درس شانزدهم: قلم سحرآمیز، دو نامه
- ۱۱۹ روان‌خوانی: آقا مهدی

فصل هفتم: سرزمین من

- ۱۲۴ درس هفدهم: ای وطن
- ۱۳۱ آداب مطالعه (۲)
- ۱۳۲ درس هجدهم: درس آزاد
- ۱۳۵ درس نوزدهم: مادر
- ۱۴۰ شعرخوانی: تو ای ایزدی مرز ایران من
- ۱۴۱ حکایت: درس پایداری

فصل هشتم: ادبیات جهان

- ۱۴۳ درس بیستم: پرنده‌ی آزادی، کودکان سنگ
- ۱۴۹ درس بیست‌ویکم: راه خوش‌بختی
- ۱۵۵ روان‌خوانی: آن سوی پنجره
- ۱۵۷ نیایش: الهی

پیوست‌ها:

- ۱۵۸ واژه‌نامه
- ۱۶۷ اعلام: اشخاص
- ۱۷۵ آثار
- ۱۷۷ مکان‌ها
- ۱۸۰ فهرست کتاب‌های متناسب با برنامه‌ی درسی فارسی راهنمایی
- ۱۸۲ فهرست منابع

مقدمه

سخنی با دبیران گرامی

پروردگار مهربان را سپاس می‌گوییم که در سایه‌ی لطف و رحمتش به ما توان و زمان داد تا بتوانیم کتاب فارسی سال دوم راهنمایی را در ادامه‌ی برنامه‌ی جدید و بر بنیاد رویکرد فرهنگی- تربیتی، بدین‌سان فرایش نهیم.

اصول حاکم بر جهت‌گیری‌ها و خط‌مشی‌های دفتر برنامه‌ریزی و تأکید بر هویت ایرانی-اسلامی و بهره‌گیری از توانمندی‌ها و مشارکت و همراهی دبیران ارجمند استان‌ها، پشتوانه‌ای بود تا این کار نوپدید با پیکره‌ای تازه و ساختاری سنجیده به سامان برسد.

فارسی دوره‌ی راهنمایی، با تکیه بر آموزش مهارت‌های اصلی زبان و توجه به مهارت تفکر و اندیشیدن، نقد و تحلیل از دید پیوستاری و برنامه‌ریزی تألیف، دنباله‌ی همان زنجیره‌ای است که از پایه‌ی اول دبستان با کتاب‌های فارسی «بخوانیم» و «بنویسیم» آغاز شده است.

بنیاد علمی و آموزشی کتاب بر پایه‌ی راهنمای برنامه‌ی درسی، مطالعات و پژوهش‌های زبان‌آموزی، تجربه‌های اندوخته از دوره‌ی پنج‌ساله‌ی ابتدایی و دیدگاه‌های صاحب‌نظران قلمرو تعلیم و تربیت استوار است.

برای آن‌که آموزش این کتاب به شیوه‌ای روشمند و دقیق و بر پایه‌ی اصول تألیف، رویکردها و اهداف آموزشی به اجرا درآید، بایسته است همکاران ارجمند به نکات زیر توجه کنند:

۱- فارسی راهنمایی براساس برنامه‌ای مدون و مصوب تألیف شده است؛ بنابراین مطالعه‌ی دقیق کتاب «راهنمای معلم»، اطلاعات گسترده‌ای را در این زمینه در اختیار دبیران گرامی قرار می‌دهد و روش‌ها و الگوهای مناسب آموزشی و ارزش‌یابی را نیز مشخص می‌سازد.

۲- رویکرد آموزشی کتاب، رویکرد مشارکتی و فعال است. طراحان شیوه‌های جدید آموزشی، و استفاده از روش‌های همیاری و بحث‌گروهی توصیه می‌شود. ورود فعالانه‌ی دانش‌آموزان در جریان یاددهی-یادگیری، کلاس را زنده، فعال و با نشاط و آموزش را پویاتر و یادگیری را ژرف‌تر و ماندگارتر می‌سازد.

۳- نکته‌ی مهم در تألیف و تدوین کتاب‌های فارسی راهنمایی، سیر از امروز به دیروز است. در فارسی اول راهنمایی، ادبیات امروز، پرننگ‌تر نمایانده شده است و در این کتاب، تلاش ما بر این است که از دوره‌ی کنونی به سوی ادبیات کهن گام برداریم.

۴- هر درس این کتاب در دو بخش «خواندن» و «نوشتن» به تقویت مهارت‌های زبانی و ادبی

می‌پردازد و با کتاب‌های بخوانیم و بنویسیم دوره‌ی ابتدایی و فارسی اول راهنمایی پیوستگی دارد. به همین سبب دبیران گرامی می‌باید از مباحث و محتوای آموزشی دوره‌ی پیشین کاملاً آگاه باشند.

۵- بخش «نوشتن» تمرینی برای تثبیت و تقویت بخش «خواندن» است. آموزش این دو بخش همزمان با هم صورت می‌گیرد تا «مهارت‌های کتبی» به تناسب «مهارت‌های شفاهی» پیشرفت کند.

۶- از بیان مطالب اضافی که منجر به انباشت معلومات و خستگی ذهنی و روانی دانش‌آموز شود، باید پرهیز کرد. این موضوع به‌ویژه در نکته‌های زبانی و ادبی باید جدی‌تر گرفته شود. مباحث دستوری و نگارشی در سال‌های آینده گسترده‌تر و دقیق‌تر مطرح خواهد شد؛ بنابراین به همان اندازه و محدوده‌ی کتاب باید بسنده کرد.

۷- نکته‌های زبانی و ادبی برگرفته از متن درس است و پیوستگی زیادی با محتوای درس دارد و به درک و فهم درس کمک می‌کند؛ بنابراین «متن محوری» در آموزش این نکات، از اصول اساسی است.

۸- شماره‌ای که در پایان پرسش‌های خودارزیابی می‌آید، نشان می‌دهد که گروه‌ها با راهنمایی معلم می‌توانند سؤالات دیگری نیز طرح کنند و به‌طور شفاهی به آن پاسخ دهند.

۹- درس «آزاد» فرصتی مناسب برای مشارکت دانش‌آموزان و دبیران در تألیف کتاب است. در این قسمت، طرح موضوعاتی مناسب با عنوان و محتوای فصل در حوزه‌ی فرهنگ و زبان و آداب محلی، نیازهای ویژه‌ی دانش‌آموزان و ناگفته‌های کتاب، پیشنهاد می‌شود.

۱۰- از فعالیت‌های بخش «کار گروهی» که مربوط به قلمرو مهارت‌های گفتاری زبان است، تنها دو مورد به دل‌خواه، باید از سوی گروه‌های دانش‌آموزی پاسخ داده شود.

۱۱- فعالیت‌های بخش نوشتن باید در دفتر و ترجیحاً به‌صورت گروهی در کلاس انجام گیرد.

۱۲- روان‌خوانی‌ها، شعرخوانی‌ها و حکایات، با هدف پرورش مهارت خواندن، ایجاد انگیزه برای مطالعه‌ی بیشتر، التذاذ ادبی و تنوع، در کتاب گنجانده شده است.

۱۳- برای هر درس املا و انشا دو نکته ذکر شده است. پیش از پرداختن به املا و انشا باید به آموزش و تأکید بر به‌کارگیری آن‌ها توجه شود. هم‌چنین موضوع انشا در هر فصل با عنوان و محتوای درس‌های همان فصل باید هم‌خوانی داشته باشد.

۱۴- در ارزش‌یابی به‌همه‌ی مهارت‌های زبانی و ادبی به یک میزان توجه شود.

۱۵- همه‌ی عناصر محتوایی کتاب، بر پایه‌ی اصول علم برنامه‌ریزی، به‌صورت یک پارچه و در هم تنیده سازماندهی شده است. از این‌رو، آموزش این کتاب باید، تنها به یک دبیر واگذار شود.

۱۶- برای تقویت توانایی درک و دریافت، پرورش سواد خواندن و تحلیل متون، پرسش‌هایی با عنوان «فرصتی برای اندیشیدن»، در پایان «روان‌خوانی‌ها» آمده است.

گروه‌های آموزشی سراسر کشور در گزینش متون و همایش‌های نقد و بررسی کتاب، حضور فعال داشته‌اند، در همین جا از دبیران همه‌ی مناطق کشور که با گروه‌های آموزشی همکاری داشته‌اند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

در طول برنامه‌ریزی و برگزاری همایش‌های کشوری و فرایند تألیف کتاب، به سبب تغییر سرگروه‌های آموزشی از سوی سازمان‌های محترم آموزش و پرورش در برخی از استان‌ها نمایندگان مختلفی همکاری کرده‌اند که اسامی همه‌ی این عزیزان، در پی می‌آید:

مرجان سجودی، علی رضایی (دفتر آموزش راهنمایی وزارت خانه)، اسماعیل رحیم‌زاده آوانسر (استان آذربایجان غربی)، محمدحسین غلامی‌سرای (استان آذربایجان شرقی)، اکبر حسین پور (استان اردبیل)، محمدحسین بهروزیان (استان اصفهان)، فوزیه اکبری (استان ایلام)، محمدرضا احمدی (استان بوشهر)، علیرضا چنگیزی (شهر تهران)، الهام رفیعی فرد، محمد بیات (شهرستان‌های تهران)، محمد اسماعیل سعیدی بروجنی (چهارمحال و بختیاری)، جواد فاتحی (استان خراسان رضوی)، اسماعیل حسین پور (استان خراسان شمالی)، زهرا شورستانی (استان خراسان جنوبی)، فرامرز سنجرى (استان خوزستان)، حمیدرضا نوری (استان زنجان)، نادر افشار (استان سمنان)، علی‌اکبر شیخی (استان سیستان و بلوچستان)، زرین‌تاج ارجمند اینانلو (استان فارس)، فریده تابش‌فر (استان قزوین)، محمدرضا ابراهیم‌زاده (استان قم)، کمال حسینی (استان کردستان)، محمود حسینعلی‌زاده (استان کرمان)، الهه معنوی (استان کرمانشاه)، سید رمضان بارون‌زاده (استان کهگیلویه و بویراحمد)، — (استان گلستان)، دکتر آسیه فقیه پرشکوهی، موسی انصاری‌فر (استان گیلان)، علی فرج‌اللّهی (استان لرستان)، اسلام اسلامی (استان مازندران)، غلام‌عبّاس عارف (استان مرکزی)، حمید پویافر، فرخنده مقصودی (استان هرمزگان)، فرهاد نظری (استان همدان)، حسین معلّم (استان یزد)

نظرات سازنده و ارزنده‌ی صاحبان فکر و فرهنگ و دبیران دلسوز و فرهیخته، راهگشا، راهنما و کمال بخش برنامه‌ی درسی و کتاب فارسی خواهد بود.

گروه زبان و ادبیات فارسی

دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

Literature - dept.talif.sch.ir

نشانی پایگاه گروه زبان و ادبیات فارسی: